

Nenga shinzibu shabelewo? Nenga yiliwo shishikhatsile bulayi?

Khukhwilotsa

Nga abe ulikho ni shizibu sishiyamba ku shyosi shekumumusomo kuno, wakha wareba khukanikha yisi umujanjabi namwe docta, baba khakhakekho nabi khulwabwe mukhwilamo birebo byenywe. Khwarele tsinamba tshabwe tshetsisimu khumalilisa we lupapula lulikho babakha buno. Nga suli umusanyufu taa lwanyuma lwekhubakanikhayo, nenga ushikhana khukhwirebakho, shino shesi wakhola. Unyala wolelela babakhola kubye khuwenzelesa mubyalo baba khuwa lukusa khukhola kumusomo kuno, oba unyala wolelela baa Central Trial Management Team. Unyala wafuna bibibamakho khukhwama khubakangi bakhulu namwe umujanjabi yesi uwakhujanjaba. Shili shekhukhwikanisa khukhwitubaasa mumusomo kuno namwe taa.

Khulumisibwa.

Lilekelo lye bye kyimisomo kye khangaki lya Birmingham niiba local insurers bali ni kamakambila ka insurance kakahambakana nikumusomo kuno. Nga wafunile buzibu bwosi namwe butsina bwosi khukhwamila mukhwitubaasa mumusomo kuno, unyala wafukilisiwa khusasulibwa. Nga wawumisibwile mukhwaamila mukhuloba khukhwigendereza khwo mundu ukundi, awo, unyala wawebwa yikhabi khusya mubye kamagambila. Khukhulomba wolele be bye khuwenzelesa mubisina nga abele waliyo bubakha bwesi ukana khufuna bubufurisakho awo.

Khukhwiwanayo khukhwitubaasa mumusomo kuno khunaba khweshishama?

Yee. Bubakha bwosi bubukhabusibwe khukhwama musiwe kulwe kumusomo kuno bukhakhibwe mushifo shikatabulamo buli umundu yesi ate mushama. Bubakha bwosi buburusibwa ibulafu we likangilo oba ibulafu welilekelo likhulu lya Birmingham bukharusibwekokho bibikhuwambakho nga kamasiina kowo, kyimyaka, yiisi wamila nga shisisilililwa ndi bubakha bumenye ate bubele yilala nga sibumanyibwa wesi buwambakho taa. Bubakha bwosi bukhakhibwe mubulayi ate mushama. Khubonela yilala khuri khulinda khulayi khwe bubakha bwosi bububusanisibwile atwela, tsi copy tsitsikholebwa nasicomputer tsikhakhibwe bulayi mubifwo bibi kholelelwamo nabuli mundu taa. Nitsinamba tsyebiyama tsitsikulawo bifwo obo. Sukhamanyikanekho yate khubikhame mumusomo kuno taa. Yimbuka yikindi bubakha bubuweresebwakho. Shekhubonelakho khukakasila yilala khuri bakhasi bosi mumusomo kuno bafukirisa khubamo. Ne akhaali khu shino, babapangile kumusomo kuno, nibo bakane babone bibikhwamakho mubukali.

Shina shikhakholebwe khubikhame mukhuwenzelesa khuno?

Nga bibyamile mumusomo gwa AIMS byamanyikhanile, khukhabikanikhekho mulubusano mushisiza. Nalundi khukhalangilele bibikhame mumbapula tseyebulamu. Khukhakhole ni bubakha bube khu website yefe byisela byosi (www.aimstrial.org) nga shikholebwa lwa buli mundu yesi.

Naanu ushyebele kumusomo kuno?

Kumusomo kuno kwashyebwelibwile ate kwafukirisibwire ni balthical clearance committee ba MRHRC, UNCST ate kamalesi kafukirisibwa ni NDA. Lino lili lituli lyebabandu baburawa babali ni bunyala bwe khubonela yilala bari kyimisomo kyino kyolelela kamadala kesi kyakhilamo, bulindi bwebatsina, atwela ni bibibashila byosi nga bilindibwa bulayi.

Wulikho ni birebo bibindi bye khukhwongelakho?

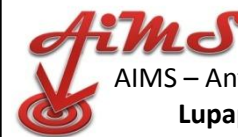
Nga abe wasomiile mulupapula luuno nalundi mwalukanikhilemo atwela nu muwenzeresi, khusubila khuuri ukhalonde khukhwitubaasa mumusomo kwa (AIMS). Nga ulinishirebo shyositsana shishiwamba kumusomo kuuno hari namwe lwanyuma, uli nilitembe khukhureeba. Bibihamba khukholelela binyolekhana khulupapula luuno yesi lwakamila. Ukhawebwe lutweela khulupapula lululikho bubakha buuno ni lupapula lulwesusibwa nibukakafu ni wamwene lukhakuwebwe ulubikhe. Wanyaala wewanayo khuyiila shiseela shyowo khusoma bubakha buno ni khushibona nga shyegumugaso khukhwitubaasa mumusomo kuuno.

Nganunyaala wakhwolelela:

Khukhulomba ukhukhupile isimu yinyanga yoosi, kumusi namwe mushilo, (khusimu ye khimilimo) khu **0352280580** Umuwenzeresi naye unyaala wamufuna khusawa tseye kumusi khu **0702620194**

Khubabawe yimbewo yabusa khusimu now akyila shyibabele shyangu khukhwolelela nga abe yabelewo kumutawana kwosi oba nga wekobile khureba shyirebo shyosi. Khukhakhusasule tsingendo tso tso tse- khuhuwitsa khulikangilo lwanyuma lwe tsisabiti tsibili wadenga abe ukaana khukhwitsa nga tsishili koola taa. Khukhakhumpiile yisimu khushyeebele nga mbaawo kumutawana kwosi ni khukhushebusa nga nekhukhatwiyane ludi. Naluundi khukhakhwolele nga suwolesile tsinakhu tso tso tseyi kukhuwa khukobolelakho. Khubona khuri buli shindu shili bulayi. Khukhamanye khukhwama isi wamwene ngelisi khunyala khwakhwolelela mo. Bibiamba khungeli ye khukhunyolamo mubisela byeburangisi. Lisiina _____ tsinamber tsyesiimu

Wanyaala khuyila shisele khusoma bubakha buuli mutsimbapula tsiino ni khukhwiwanayo khukhwitubaasa mumusomo kuuno.

AIMS – Antibiotics in miscarriage surgery
Lupapula lulikho bubakha buwamba khumwitubasi

Khuli khukhulanga khwitubaasa mumusomo kuno. Oba witubaasamo, namwe, taa shili shekhukhwikanisa khukhwama isi wamwene. Nga ushili khukhalawo, uli nikhutegelela kulwashina kumusomo kuno bakulerewo nibinanu bibinaba mumusomo kuno. Khukana khubona nga kamalesi karambisibwa mutsinda tsirusibwilemo kakhendesa tsikhabi tshe butsina mukhungonesebwa khuno. Khumusomo khuno khulangikha “kamalesi kakarambisibwa mukhungona tsinda tsitsiruswilemo” Khukhulomba ukhurebe nga waliwo shesi ukhategelile taa namwe nga waliwo bubakha bwesi ukhana khufuna butumakho awo.

UNIVERSITY OF
BIRMINGHAM

Khuwenzelesa khuno khuli khulolelelelwa nibelilekelo likulu Lye bye kimisomo kyehangaki lyesi balanga Birmingham, United Kingdom. Kumusomo kuno kwanyolikhanele ni be Shitongole sha Medical Research Council, United Kingdom, Welcome Trust ni shitongole she bye Nzowatswana mulinambo lye United Kingdom.

Mubwimbi

Khutsinikhana khwe mushikuku nga khulondelela yinda yirulilemo khunyala khwekakasa nalundi khwalera buzibu bweakhulayi khubulamu. Khutsingeri tsitsindi tsye khukhwara, khumanya khuri kamalesi kakarambiba nga khukhwara khishili khwola, kakhendesa khubikhako bye khufuna buzibu. Nenga mubyosi mbawo umunndu yesi umanya nga shino shiyeta mukhungonesebwa khwe tsinda tsitsirulilemo. Nashiryo, shino shili shirabo shekumugaso shesi umwitubasi mumusomo kuno akha khukhwilamo.

Khuli khureba bakhasi babakana khunzonebwa khwe tsindatsitsirusibwiremo khuyila shifwo mumusomo kuno. Shisiza shebakhasi bano bakhawebwe kamalesi kimilundi kibili (mumuli Flagyl ni Doxycycline) sawa tsibili nga bashili khukhungona. Ni shisiza she bakhasi bakhawebwe bukelenda bwa dummy. Bukhelenda bwa dummy bubonshela elala nga kamalesi kamene nenga sikalimo nibibindu bibikila karamba ni kamani.

Nga wayilile shifwo, khunakana khubona nga nuli mutsisabiti tsibili lwanyuma lwe khunzonebwa. Khukhakhulombe ukobole khukhakasibwa lwanyuma lwe tsisabiti tsibili nga wangonebwile. Nenga khukhakhulombe khukobola mwikangilo namwe ukhukhupile isimu nga shizibu shosi shabelewo nga ushili khukhakasibwa taa.

Dr Otim Tom Charles
0352280580

Shina nisho shitsilililwa she kumusomo kuno?

Shitsilililwa shekumusomo kuno shili khumanya nga khujanjaba bakhasi ni kamalesi kano nga bashili khunzonebwa namwe khukhalibwa tsinda tsitsirusibwiremo nga tsakhutsowa taa nga kanyala kakhendesa buzibu mukhwara namwe mukhunzone khuno. Kamalesi kano niko Doxycycline 400mg ni Flagyl 400mg.

Khulwashina Inangibwile?

walangibwile mumusomo kuno nga nutsha khungonebwa munda mumurulilemo.

Nase indinikwitubatsamo?

Taa. Shili isi wamwene khuyila shifwo oba taa. Nga wewulile uri witubaatsemo, ukhawebwe lupapula luno lulikho bubakha khubikha nalundi ukhalombewe khurakho kumukhono kulupapula lukhakasa. Uli nibunyala khurusayo kumwoyo yimbuka yosi nga mbakhuwayo isonga yikilile nwo warusayo taa. Nga wakhalilewo khuloba khukwitubaasa namwe khurusa kumwoyo imbuka yosi, isho sishinabakho ni buzibu bwosi yisi bujanjabi bwowo taa.

Shina shishikhakholekheko nga nitubaasilemo?

Nga wakhalilewo khukwitubaasa mumusomo kuno, nalundi nga warereko kumukono kulupapula lulukhakasa umuwenzelesi akhakhulome khumila kamalesi kekukhakilako musawa tsibili nga bashili khukhungona namwe khukhwara taa. Kamalesi kano ni bukelenda bwa dummy byosi bifanana. Nashiryo obe we namwe umuwenzelesi mbawo unamanya malesi shina kesi ufunile taa. Nashiryo, ikhabewo kamakelenda karano kesi ukhawebwe khumila ni kametsi.

Ni abwene awo ukhakholebweko nga abe nisharengekhilwa (khurusakho nga waliwo isonga khurwashina ukhakha khunzonesibwa taa). khukwitubaasa mumusomo sishikhayusekho shindu shosi mukhunzonebwa khwowo taa. Lwanyuma lwekhunzonebwa, shili shekumugaso khumanyisa umukangi umukhulu namwe umujanjabi yesi nga waliwo buzibu bwosi namwe taa. Nga ulikho ni buzibu bwositsana nga ushili khutsya yingo, khukhulomba ubolele bakangi bakhulu namwe umujanjabi yesitsana nga ulikho ni buzibu bwosi mutsisabiti tsibili nga nwo warulile mwikangilo, khukhulomba ukhukhupile isimu khukhubone khangu. Khwarele inamba yefe iyessimu khulupapula luno ibikele.

Ikhabanga uli bulayi, khukhulomba ukobole lwanyuma lwe tsisabiti tsibili nga bakhwarire khufuna khukhebelelwa. Nga wakobole kumulundi kukwilakho ni buzibu bwosi lwanyuma lwe khukhwara, khukhapime khamafukyi khubona bubonero bwetsindaye.

Nga wabele nga ulimo nibulwaye, ke khwiyongere khukupima khubone shikyamiyeko bulwale ni khubona khuri khukhuwa bujanjabi butufu.

Shina shesi nakhile khukhola lwanyuma lwe khungonebwa?

Khukhulomba ukhumanyisekho nga wabonekho shosi khubindu bino yimbuka yosi munakhu likhumi natsine lwanyuma lwe Khungonebwa.

- Bulumi hasi he shitsobobo.
- Khukhwiwulila bukhafulu, bunyifu ni khunikina.
- Khustata khukhali khutwela ta khukhwama mubukhasi ni khufurisila ilala nga kheshirulamo imbewo imbi.
- Kamafukyi kakama mubukhasi nga kamasiro.
- Khukhwiwulilala ilala nga suli bulayi taa.
- Khukhwiyakala namwe kamabimba.
- Na shosi shishinyala khu khwiyembelesa.

Bubakha buno nabo bunyolekhana khulupapula lwekuwezerako.

Malesi shina kakali khukakibwako?

Kamalesi kakali khukakibwako niyo Doxycycline (400mg), ni Flagyl (400gm).

Kano karambisibwa khaale khubujanjabi bwe shikuku ni tsingeli tsitsindi tsye khungonebwa.

Karambatsaka bulai ate sikabashakamo busibu bukali taa.

Buzibu shina buli mukhwitubasa

Unyala wafunamo buzibu bufiti mukhwamu ku Doxycycline namwe Flagyl, nenga sibubawo nabi taa.

Nga wafumbule shizibu shosi shishinyala shaba nga shamile mubujanjabi buno, khukhulomba umanyise khangu docta namwe umusawu wakhujanjaba.

Bilayi shina bibili mukhwitubaasamo?

Syikhumanya nga kumusomo kuno kustyakhuyetewe nga umundu, ne bubakha bwesi khukhafune bukakhuyete khukwongelakho yindabililwa mu bakhasi bisela byeburangisi. Nga uli khwitubaasa mumusomo kuno khukhalondelele tsimbela tsowo ni bubwigendelefu lwanyuma lwe khungonebwa nalundi khukhabayete khufuna bujanjabi bubwashila nga yabelewo kumutawana khwositsana.

